

Den Haag – Remonstrantse Kerk – zaterdag 22 juni 1974 – 20.15 uur
Amsterdam – Paradiso – zondag 23 juni 1974 – 20.30 uur

Uitvoerenden :

Gabrieli : Twee canzoni

John Floore, Peter Masseurs,
Dick Jonker en Ad van Zon, trompet –
Frans van Luin, Hans van Balen en
Henk van Bergen, trombone –
Donal Blakeslee, tuba –
Iman Soeteman, Joop Meijer en
Nico van Vliet, hoorn

Mozart :

Die Entführung aus dem Serail

Werner Herbers en Carlo Ravelli,
hobo – Jan Spronk en Jan
Kouwenhoven, althobo – Joep Terwey
en Kees Olthuis, fagot – Iman
Soeteman en Nico van Vliet, hoorn

Maderna :

Serenata per un satellite

Vera Beths, viool – Paul Verhey, fluit –
Werner Herbers, hobo en musette –
George Pieterse, klarinet –
Niels Le Large, marimba –
Teresia Rieu, harp – Rolf Hock, gitaar

Pièce pour Ivry

Vera Beths, viool

Dialodia

Paul Verhey en Jo Hagen, fluit

Juilliard Serenade

Vera Beths, viool – Els Krieg, altviool –
Wim Straesser, violoncel –

Anthony Woodrow, contrabas –
Paul Verhey en Jo Hagen, fluit –
Werner Herbers, hobo en althobo –
George Pieterse en Hens Otter,
klarinet – Joep Terwey, fagot –
Joop Meijer, hoorn – Peter Masseurs,
trompet – Frans van Luin, trombone –
Ruid van den Brink, xylofoon –
Niels Le Large, marimba –
Kees Olthuis, celesta –
Teresia Rieu, harp – Marja Bon en
Stanley Hoogland, piano

Strawinsky : Concert voor piano en blaasorkest

Theo Bruins, piano – Paul Verhey,
Jo Hagen en Rien de Reede, fluit –
Werner Herbers, Jan Spronk en
Carlo Ravelli, hobo –
George Pieterse en Hens Otter,
klarinet – Joep Terwey en
Kees Olthuis, fagot – Ton Kerstens,
contrafagot – Joop Meijer,
Nico van Vliet, Iman Soeteman en
Adriaan van Woudenberg, hoorn –
Peter Masseurs, John Floore,
Dick Jonker en Ad van Zon, trompet –
Frans van Luin, Hans van Balen en
Henk van Bergen, trombone –
Donald Blakeslee, tuba –
Anthony Woodrow, Hans Krul en
Benjo Wolfensberger, contrabas –
Werner Otten, pauken

Nederlands Blazers Ensemble

dirigent Hans Vonk
solisten Vera Beths, viool
Theo Bruins, piano

Programma

Giovanni Gabrieli Twee canzoni
1557?-1613? voor 4 trompetten, 3 trombones, tuba
en 3 hoorns

W. A. Mozart Delen uit 'Die Entführung aus dem
1756-1791 Serail', K.V. 384 (1782) in een
bewerking voor blaasinstrumenten

Pauze

Bruno Maderna Serenata per un satellite (1969)
1920-1973 voor viool, fluit, hobo, musette,
klarinet, marimba, harp en gitaar

Pièce pour Ivry (1971)
voor viool solo

Dialodia (1972)
voor twee fluiten

Juilliard Serenade (Tempo libero II)
(1971)
voor 20 instrumenten

Pauze

Igor Strawinsky Concert (1924)
1882-1971 voor piano en blaasorkest
Largo-Allegro
Largo
Allegro

Nederlands Blazers Ensemble

Giovanni Gabrieli : Twee canzoni

Geboorte- en sterfjaar van de Venetiaanse componist Giovanni Gabrieli, neef en leerling van Andrea Gabrieli (ca. 1520–1586), staan niet met zekerheid vast. Men neemt aan dat hij in 1557 in Venetië werd geboren en daar in 1613 overleed. Van 1575 tot 1579 was hij als componist werkzaam in München aan het hof van de rijke hertogen van Beieren, waar hij de muziek van zijn grote tijdgenoot Lassus leerde kennen ; in 1584 is hij weer in Venetië, waar hij aangesteld wordt als organist aan de San Marco. Zijn roem als componist reikte tot ver over de Italiaanse grenzen en onder zijn leerlingen telde hij de geniale Duitse componist Heinrich Schütz en Michael Praetorius.

Van grote betekenis voor de ontwikkeling van de 16de-eeuwse muziek zijn vooral zijn werken voor zangstemmen en instrumenten en voor instrumenten alleen, waarbij hij een grote voorliefde aan de dag legde voor de zg. 'meerkorigheid' – die vóór hem vooral door Adriaen Willaert tot grote ontwikkeling was gebracht – daartoe geïnspireerd door de twee tegenover elkaar gelegen balkons in de San Marco, waar de koren geplaatst konden worden. In zijn instrumentale stukken schreef Gabrieli soms de instrumenten uitdrukkelijk voor ; soms ook liet hij de keuze van de instrumenten over aan de uitvoerenden.

Mozart : Delen uit 'Die Entführung aus dem Serail' in een bewerking voor blaasinstrumenten

Na de eerste succesvolle uitvoeringen van Mozarts opera 'Die Entführung aus dem Serail' in juli en augustus 1782 in Wenen, werd een bewerking voor een blazersorkest gemaakt van de ouverture en zeven aria's en duetten uit deze opera. Mozart schrijft zijn vader op 20 juli 1782 (vier dagen na de première) dat hij bezig is delen uit de 'Entführung' voor blazers te bewerken, om te verhinderen dat een ander hem voor zal zijn en zo de vruchten plukken van de populariteit van de 'Entführung'. In diezelfde brief schrijft Mozart dat het moeilijk is de muziek zo te bewerken dat zij geschikt is voor blaasinstrumenten zonder dat er iets van het oorspronkelijke effect verloren gaat.

Of de vanavond uit te voeren bewerking voor hobo's, althobo's, hoorns en fagotten, die nog niet zo lang geleden werd gevonden, die van Mozart zelf is, of van een tijdgenoot, staat niet vast. Een andere bewerking uit 1784 door Johannes Wendt, vlijtig arrangeur en tweede hoboïst in het Weense Keizerlijke Orkest, vertoont grote gelijkenis met de onderhavige, alleen zijn daarin de althobo's vervangen door klarinetten.

Sommige musicologen hebben wel geprobeerd aan te tonen, dat de 'Entführung' een spiegel zou zijn van de problemen die Mozart zelf had met zijn aanstaand huwelijk met Constanze Weber.

Dit heeft twee redenen :

ten eerste heet de vrouwelijke hoofdpersoon ook Konstanze en ten tweede had de jonge Mozart ook alle reden tot klagen. Hij kreeg geen toestemming van zijn vader en de oude mevrouw Weber maakte hem het leven zuur. Constanze, overgeleverd aan haar lastige moeder, moest zelfs haar toevlucht zoeken bij de baronesse Waldstätten. Na uiteindelijk toch toestemming te hebben verkregen, trouwde Mozart op 4 augustus 1782.

Al deze problemen speelden zich af rond de voorbereidingen en de première van de 'Entführung'.

Het enige honorarium dat Mozart kreeg was dat van de Weense Hofschouwburg : 426 gulden 40 kreutzer.

Korte inhoud :

Konstanze is met haar kamermeisje Blondchen en Pedrillo de gevangene van Bassa Selim. De pasja is verliefd op haar maar zij weigert. De haremopzichter Osmin heeft zijn begerige ogen op Blondchen laten vallen. De verloofde van Konstanze, Belmonte, is het paleis genaderd en tracht hen te bevrijden. Pedrillo doet een slaapdrank in de wijn van Osmin en zo krijgen Belmonte en Konstanze gelegenheid elkaar in de tuin te ontmoeten.

Als zij op het punt staan te ontsnappen is het Osmin, door een van zijn helpers gewaarschuwd, die hen de weg verspert, opnieuw gevangen neemt en aan de Bassa Selim overlevert.

Tot ieders verbazing laat de pasja hen in vrijheid stellen : edelmoedigheid boven wraak verkiezend.

Delen uit 'Die Entführung' :

1. Ouverture
2. Aria Belmonte : 'Hier soll ich dich denn sehen Konstanze'
(Belmonte heeft het paleis gevonden waar Konstanze met haar metgezellen gevangen wordt gehouden)
3. Aria Blondchen : 'Durch Zärtlichkeit und Schmeicheln'
(Blondchen vertelt Osmin op welke manier men een Westerse vrouw het hof moet maken)
4. Duet Blondchen en Osmin : 'Ich gehe, doch rate ich dir, den Schurken Pedrillo zu meiden'
(Osmin prefereert zijn eigen, hardhandiger methoden)
5. Aria Blondchen : 'Welche Wonne, welche Lust'
(Blondchen vertelt haar meesteres de heugelijke tijding : Belmonte is in het paleis en is bezig hun ontsnapping voor te bereiden)
6. Aria Osmin : 'Vivat Bacchus, Bacchus lebe' (Osmin bezingt de god van de wijn en drinkt de wijn met Pedrillo's slaapdrank)

7. Aria Belmonte : 'Wenn der Freude Tränen fließen'
(Liefdesdrama Belmonte)
8. Aria Osmin : 'O wie will ich triumphieren'
(Osmin heeft het viertal opnieuw gevangen genomen en zijn moment van
wraaknemning is gekomen)

Bruno Maderna

Bruno Maderna werd in 1920 in Venetië geboren ; hij was als componist leerling van Gian Francesco Malipiero, met wie hij ook zijn grote belangstelling voor de muziek uit de late Renaissance en de Barok deelde, en als dirigent kwam hij uit de school van Hermann Scherchen, groot pleitbezorger van de avantgarde-muziek.

Tezamen met Luciano Berio richtte hij in 1955 de Studio di Fonologia op, de studio voor electronische muziek van de Italiaanse radio in Milaan, en verder doceerde hij regelmatig compositie en analyse bij de Ferienkurse für Neue Musik in Darmstadt, waar hij zich ook metterwoon vestigde en directie aan het Salzburger Mozarteum.

Als dirigent zette Maderna het werk van Hermann Scherchen voort en voerde talrijke werken van hedendaagse componisten uit, maar ook muziek uit vroegere perioden vond in hem een geïnspireerd vertolker ; zijn voorkeur ging daarbij uit naar Schumann, Mahler en Schönberg. Van deze voorkeur geeft hij ook als avantgarde-componist voortdurend blijk : 'Maderna verschilt van zijn collega's in Darmstadt (Nono uitgezonderd) door de afwezigheid van een tot iedere prijs doorgevoerde syntactische strengheid, en door zijn voorkeur voor alle experimenten op het terrein van nieuwe geluiden (waarin Nono, Berio en Stockhausen hem gezelschap houden), echter gecombineerd met een voortdurende herinnering aan de muziek van het verleden (. . .), een soort nostalgie naar heldere en wel gedefinieerde vormen.' (Armando Gentilucci, in 'Guida all'ascolta della musica contemporanea').

Van Bruno Maderna staat een viertal werken op het programma : 'Serenata per un satellite', 'Pièce pour Ivry', 'Dialodia' en 'Juilliard Serenade'.

Nog meer dan 'Juilliard Serenade', waarin conventioneel gedirigeerde gedeelten afgewisseld worden met gedeeltelijk of geheel geïmproviseerde, 'vrije', stukken, is de 'Serenata per un satellite' een stuk waarin de uitvoerenden binnen het kader van de genoteerde noten vrijheid genieten. In de partituur staat de volgende aanwijzing : 'Dit stuk kan uitgevoerd worden door : viool, fluit (ook piccolo), hobo, (ook oboe d'amore – ook musette), klarinet (die de partij natuurlijk moet transponeren), marimba – harp – gitaar en mandoline (die alles spelen wat hun mogelijk is) – allen tezamen of apart of in groepen – improviserend kortom, maar ! – met de genoteerde tonen.'

'Pièce pour Ivry', dat de naam draagt van de violist Ivry Gitlis, bestaat uit een aantal frasen, 'sequenze', die door de violist in een willekeurige volgorde uitgevoerd kunnen worden, en naar eigen inzicht eventueel herhaald.

'Dialodia', voor twee fluiten, daarentegen, is op conventionele wijze uitgeschreven. De twee stemmen bewegen zich soms in contrapunt, soms imiterend, en ontlopen elkaar niet veel in toonhoogte.

Over de 'Juilliard Serenade' (Tempo libero II) schrijft Maderna zelf het volgende : 'Het werk is geschreven voor 20 musici. De partijen voor de diverse instrumenten zijn als 'mobiles' ; ieder instrument kan aan het geheel zijn eigen dimensie toevoegen. Men kan één of meerdere instrumenten alleen laten spelen.

De elementen, draaiende mobiles, kunnen concorderen (samen spelen), of afzonderlijk spelen, elkaar nadoen of contrasteren. De keuze wordt aan de musici gelaten : zij moeten met het geboden materiaal zelf samen improviseren om een zgn. open vorm te scheppen. Zij kunnen het geschrevene herhalen – zo vaak als zij maar willen, doch met variaties in tempo of intenties. Men moet de elementen als geschrevene cadensen beschouwen : alle geschrevene noten moeten gespeeld worden – de uitvoerenden mogen geen noten toevoegen, transponeren of weglaten. Wat de sfeer van het stuk betreft : het is een serenade en kan derhalve als geheimzinnig, amoureuus of vredig beschouwd worden, of als een stuk dat 's avonds gespeeld wordt.'

Bruno Maderna

Igor Strawinsky : Concert voor piano en blaasorkest

Toen Strawinsky in het begin van de twintiger jaren langere tijd in Zwitserland woonde hield hij zich, eigenlijk voor het eerst in zijn leven, uitvoerig bezig met de piano als solo-instrument. Na een bewerking voor piano van drie fragmenten van zijn 'Petroesjka' geschreven voor Arthur Rubinstein, en de voltooiing van 'Les Noces' met zijn uitermate belangrijke pianopartij, gingen zijn gedachten uit naar een pianoconcert. Het toeval wilde dat hij in diezelfde periode enkele werken geschreven had voor blazers ('Symphonies d'instruments à vent' en het 'Octet'), waardoor hij een zekere voorkeur voor de klanken van de blaasinstrumenten als klankgroep gekregen had. De combinatie blazers en piano lag hier dientengevolge betrekkelijk voor de hand. Toen de dirigent Serge Koussevitzky over Strawinsky's plannen voor een pianoconcert hoorde wist hij hem er toe over te halen zelf de pianopartij te spelen en bracht Strawinsky er zo toe om gedurende de eerstvolgende vijftien jaren behalve als componist ook als pianist op het concertpodium te verschijnen.

Strawinsky vertelt hierover in zijn 'Chroniques de ma vie': 'Het idee om zelf mijn pianoconcert uit te voeren kwam van Koussevitzky, die juist in Biarritz was toen ik mijn concert voltooide. Aanvankelijk aarzelde ik, vrezend niet voldoende tijd te kunnen vinden om mijn pianotechniek weer op te halen. Het behoort evenwel niet tot mijn natuur om moeilijkheden uit de weg te gaan, terwijl de gedachte om zelf mijn werk uit te voeren en aldus er zeker van te zijn dat mijn intenties zo zuiver mogelijk gerealiseerd worden, mij bijzonder aantrok. Ik ging dus vóór alles mijn vingers los maken met een hoeveelheid etudes van Czerny, bij deze gelegenheid nog eens constaterend welk een volbloed muzikant die Czerny eigenlijk geweest is.

Ik leerde de pianopartij van mijn concerto uit het hoofd en moest mij tegelijkertijd aanwennen om de verschillende blazerspartijen al spelende te leren volgen, opdat mijn aandacht niet verstrooid zou worden noch verontrust op het moment van de uitvoering.' Strawinsky vertelt verder dat de eerste uitvoering van zijn concert op 22 mei 1924 in Parijs werd gegeven op een van de destijds befaamde Koussevitzky-concerten in de Parijse opera. Hij blijkt veel moeite gehad te hebben om zijn plankenkoorts te bedwingen en zegt dat hij eerst na langdurige

inspanningen er in slaagde zijn zenuwen de baas te worden. Een saillant detail is hierbij nog dat Strawinsky bij de inzet van het tweede deel de draad kwijt raakte en Koussevitzky hem de eerste maten moest voorzingen. In hetzelfde jaar nog speelde Strawinsky zijn pianoconcert in Amsterdam met het Concertgebouw-orkest onder directie van Willem Mengelberg.

In zijn 'Piano Rag Music', de drie fragmenten uit 'Petroesjka' en in 'Les Noces' gebruikt Strawinsky de piano vooral als een slaginstrument. Dit is ook vooral het geval in het eerste en derde deel van het pianoconcert. Het eerste deel is te beschouwen als een soort toccata die begint met een langzame inleiding door de blazers, gevolgd door een pianosolo waarvan het thema duidelijk affiniteiten vertoont met de muziek van Scarlatti. Een tegenmelodie in de fluit vormt het belangrijkste contrast. Het orkest neemt in het verdere verloop van dit deel meestal motieven van de pianopartij over, die dan zelfstandig verwerkt worden. Het is de componist hier niet te doen om contrasterend materiaal in de piano en in het orkest tegenover elkaar te stellen, maar om hetzelfde materiaal te laten contrasteren in de klanken van de piano en de blazers. Een uitvoerige cadens – waarin door accentverschuivingen verrassende syncope-effecten naar voren komen – leidt naar een herhaling van de inleiding die nu als afsluiting fungeert. Na dit vitale eerste deel volgt een zeer langzaam tweede deel met de tempo-aanduiding Largo – oorspronkelijk door Strawinsky 'Larghissimo' genoemd – Het heeft drie kortere onderdelen met aan het begin een brede melodie die begeleid wordt door massief klinkende akkoorden.

Er zijn in dit deel twee solocadensen die doorweven zijn met contrapuntiek. De vluggere middenpassage van dit deel roept herinneringen op aan het toccata-thema van het eerste deel. De tweede cadens van dit Largo, in een beduidend sneller tempo dan de eerste, vormt de overgang naar het afsluitende derde deel. Hier vermengt Strawinsky de toccata-thematiek van het eerste deel met motieven van de grote cadens van het tweede deel, waardoor een duidelijke relatie ontstaat tussen de drie delen.

Tenslotte zij nog vermeld dat de orkestbezetting bestaat uit 22 blazers, pauken en contrabassen.

Dr. Jos Wouters

Hans Vonk

Hans Vonk, geboren in Amsterdam, begon zijn muziekstudie na zijn gymnasiumopleiding te hebben voltooid. In 1964 sloot hij zijn pianostudie aan het Amsterdams Muzieklyceum af met onderscheiding voor solistische kwaliteiten. Tegelijkertijd volgde hij een dirigentenopleiding en dirigentencursussen in Salzburg en Hilversum.

Hij dirigeerde sinds 1966 enige jaren het orkest van het Nationale Ballet, de orkestklas van het Muzieklyceum, waar hij tevens les gaf, en werd uitgenodigd door vrijwel alle Nederlandse orkesten voor gastdirecties. In het voorjaar van 1970 leidde hij een tournee naar het Verre Oosten van het Nederlands Blazers Ensemble, en van 1971 tot 1973 was hij assistent-dirigent bij het Concertgebouw-orkest. In 1971 debuteerde hij als opera-dirigent bij de Nederlandse Opera-stichting, die hem opnieuw uitnodigde om uitvoeringen te leiden van o.a. Haydn's 'La fedeltà premiata', 'Nabucco' van Verdi en 'Die Entführung aus dem Serail' van Mozart. Sinds enige tijd is Hans Vonk vast dirigent bij de Nederlandse Omroep Stichting.

Vera Beths

Vera Beths werd in Haarlem geboren. Haar eerste vioollessen kreeg zij van haar vader Gijs Beths.

Reeds op veertienjarige leeftijd won zij de eerste prijs op het Internationale Festival in Wales. Na haar middelbare-schoolopleiding te hebben voltooid zette zij haar vioolstudie voort bij Herman Krebbers aan het Amsterdams Muzieklyceum. In 1967 behaalde zij het diploma solospel met de hoogste onderscheiding. Twee jaar later won zij het Oskar Backconours, hetgeen haar in staat stelde haar studie voort te zetten in de Verenigde Staten bij Ivan Galamian. Tijdens haar verblijf daar nodigde Isaac Stern haar uit om op te treden op het Marlboro Festival, waar zij het jaar daarop terugkeerde, ditmaal op uitnodiging van Rudolf Serkin, de organisator van het festival.

Vera Beths geeft talrijke recitals tezamen met haar begeleider Stanley Hoogland en trad herhaaldelijk op als soliste met de Nederlandse Symfonie-orkesten, en voor radio en televisie. Zij concerteerde eveneens met het Liverpool Philharmonic Orchestra o.l.v. Edo de Waart.

Theo Bruins

Theo Bruins werd in Arnhem geboren en kreeg zijn eerste pianolessen van zijn moeder. In 1946 startte hij zijn studies aan het Amsterdams Muzieklyceum bij Jaap Spaanderman, en uit datzelfde jaar dateert zijn eerste openbare optreden. In 1948 debuteerde hij bij het Concertgebouw-orkest. Van 1948 tot 1950 studeerde hij bij Yves Nat in Parijs en in 1951 nam hij compositieles bij Kees van Baaren. Zijn pianoconcert dateert uit 1952 en zijn etudes voor piano uit 1963.

Behalve in Europa trad Bruins ook op in Indonesië, Mexico en Canada. In 1959 kreeg hij de Harriet Cohen Beethoven Medal n.a.v. een recital in Londen.

Twee Nederlandse componisten t.w. Kees van Baaren en Jan van Vlijmen droegen hun pianoconcert aan hem op. Met het Concertgebouw-orkest speelde hij in 1957 in één serie de drie pianoconcerten van Bartók en in 1970/71 nam hij deel aan de tournees naar Engeland en Amerika. Zijn uitgebreide repertoire, dat ca. dertig pianoconcerten bevat, loopt van Sweelinck, via Beethoven, Schumann en Ravel tot en met de hedendaagse muziek. Hij is opgetreden met dirigenten als Klemperer, Kubelik, Boulez, Rosbaud, Ormandy, Haitink e.v.a.

Komende concerten in het Holland Festival :

Amsterdam – De Brakke Grond – 27 en 28 juni 1974 – 20.30 uur
29 juni 1974 – 11.00 en 20.30 uur

Actueel muziektheater

Mauricio Kagel –
Zwei-Mann-Orchester

Den Haag – Diligentia – 29 juni 1974 – 20.15 uur
Amsterdam – Concertgebouw – 30 juni 1974 – 20.15 uur

Rondom Schönberg II

dirigent	Reinbert de Leeuw
solisten	Dorothy Dorow, sopraan Lieuwe Visser, bas
	Amsterdams Strijkkwartet Dick Hoogeveen, Geert van Keulen, George Pieterse, Bob Zimmerman
Webern	Trakl-Lieder, op. 14
Zemlinsky	Derde strijkkwartet, op. 19
Webern	Kanons, op. 16 Drie liederen, op. 18
Schönberg	Serenade, op. 24

Den Haag – Congresgebouw – 3 juli 1974 – 20.30 uur

Residentie-Orkest Nederlands Kamerkoor

dirigent	Zoltán Peskó
solisten	Slavka Taskova, sopraan Peter van der Bilt, bariton William Pearson, bariton
Zemlinsky	Lyrische Symphonie
Schönberg	Die glückliche Hand
Donatoni	Voci

Amsterdam – Concertgebouw – 4 juli 1974 – 20.15 uur

Radio Filharmonisch Orkest

dirigent	Michael Gielen
solisten	Slavka Taskova, sopraan Maurizio Pollini, piano Arie van Beek, Henk van de Donk, Hans Keizer en Wim Koopman, slagwerk
Maderna	Quadrivium
Nono	Como una ola de fuerza y luz